

1888-12-14

AFSENDER

Emil Hannover

MODTAGER

Johan Rohde

FAKTA

Dokumenttype:

Brev

Sprog:

Dansk

Dateringsbegrundelse:

Datering i brev

Generel kommentar:

Hannover reagerer her på Rohdes opfordring til at forsone sig med Karl Madsen. Se Rohdes brev til Hannover 13. december 1888.

Afsendersted:

København

Omtalte personer:

Alice Hannover

Karl Madsen

Harald Slott-Møller

Arkivplacering:

Den Hirschsprungske Samling

DOKUMENTINDHOLD

Hannover forsvarer sig overfor Rohde og mener ikke, at denne har ret i, at han bør forsone sig eller lempe tonen overfor Karl Madsen. Hannover påpeger, at han har sat meget på spil som følge af sin skarpe tone i debatten, og at det er udtryk for en overbevisning om, at det gavner sagen bedre at være direkte i sine ytringer end at være diplomatisk. Hannover er såret over, at Rohde ikke er kritisk nok overfor Madsen, som Hannover ikke har meget personligt til overs for. Hannover har fået nys om, at Slott-Møller har rod i sine pengesager og beder Rohde, om ikke han kan forsøge at få ham på ret kurs. En bekendt af Alice Hannover har fået lister til Wildenraths lotteri, der skal sendes ud, og de må derfor udsætte lodtrækningen, til de har fået disse retur.

TRANSSKRIFTION

1

Gl. Kongevej 91.

Kjære Rohde,

Tak for Deres Brev og dets gode Mening, paa hvilken jeg er saa ganske sikker.

Men De maa tilgive, naar det for en Gangs Skyld siges Dem – jeg véd, De er ikke vant dertil – at Deres Mening i Spørgsmaalet Madsen og mig ikke forekommer mig at være den rigtige. Jeg tilstaaer endog, at jeg med nogen Beklagelse har set Dem tage et væsentlig Madsensk Standpunkt i Spørgsmaalet om de kritiske Midler, der maa anses for gavnligst for vor Kunst.

Lad mig sige Dem strax og tjen mig i at tro paa, at jeg som Kritiker er et uegennyttigt Menneske, hvor megen Egenkjærlighed jeg end ellers er i Besiddelse af. Indrøm mig, at jeg kunde have gaaet andre Veje, hvis jeg vilde have indyndet mig hos Kunstnere og

[2]

hos Publikum. Tro dog ikke paa, at det er mig en Fornøjelse at blive

saa forhadte, som jeg i Øjeblikket er. Jeg forsikrer Dem for, at bag hver skarp Linie, jeg har skrevet, bag hvert skærende Ord, jeg har sagt, ligger der en inderlig Overbevisning om at gavn den Sag, der er vor. Jeg har bragt denne Sag mange Ofre i de faa Aar, jeg har skrevet. Jeg har ofret den Venskaber, hvis Tal snart er legio. Jeg har desuden, hvad jeg ikke før har sagt til nogen, ofret for denne Sag, som gift Mand, sat mine pekuniære Existens paa Spil. Jeg har ikke vidst og véd endnu ikke, hvad Øjeblik en radikal Ytring af mig kan berøve mig alle Midler. Og alligevel er jeg stadig beredt.

[3]

Og nu skriver De til mig, at jeg skal bringe Ofre af en Art, som jeg ikke vil og kan bringe. Hvis De bad mig om at sige min Mening endnu mere ligeud, end jeg før har gjort det, og De mente, det vilde gavn vor Sag, vilde jeg formodentlig gjøre det, for jeg troer at Vejen lige ud fører hurtigere til Maalet end alle andre Veje. Naar De derimod beder mig være med paa Krogvejene, svarer jeg nej, Og siger De mig saa, at jeg skader vor Sag, ja, kjære Ven, saa holder jeg ganske einfach op at beskæftige mig med vore lokale Forhold og trækker mig ind i mig selv og i de historiske Æmner, hvor jeg bilder mig ind at høre hjemme. Men det vil ikke ske uden Bitterhed over noget, som

[4]

jeg anser for Utaknemlighed.
Desværre indsér jeg, at dette vil blive
Enden. Karl Madsens personlige A-
version vil ikke formaa at lukke
Munden paa mig; men naar de,
hvem jeg saa brændende gjerne vil
gavne, siger mig, at jeg skader dem,
ja saa tier jeg naturligvis. Men
jeg forstaar ikke, hvorledes pludselig
alle de, paa hvis Sympathie jeg
stolede, paa én Gang alle kan
vende sig mod mig.
Med den Selvfølelse, som jo skal
udmærke mig, vil jeg sige, at jeg
troer det uklogt at sætte mig
udenfor paa denne Maade. Om
mine Ævner kan der vel dispu-
teres, men bedre Villie end min
til at hjælpe findes vel ikke saa
let igien.

[5]

2

Mit Forhold til Madsen, paa hvis
Betydning jeg lægger mindre Vægt end
De, har ikke forandret sig, siden jeg
modtog Deres hans Brev. Jeg besvarede dette,
modtog derefter et andet Brev i
mildere Udtryk men med samme
Indhold. Dette har jeg ikke besvaret
og agter heller ikke at gjøre det.
Jeg har gjort hans Karakter op
og finder den stedse mindre appe-
titlig. Jeg tager ikke i Betænkning
at skrive sort paa hvidt, at han
er en uvederhæftig og intrigant
Person, hvem jeg i Fremtiden
ønsker at staa personlig fjærnt.
Han har opført sig sjofelt, – ikke
mindst ved i den sidste Tid at
lirke mine faa gode Venner fra

mig. Jeg agter ikke at hævne mig,
for jeg er ikke smaalig. Hvor let

[6]

vilde det ellers ikke være for mig
at gaa til f. Ex. P. Johansen og sige
ham: K. M. bagtaler Dem, er-
klærer Dem for en ren Idiot,
men siger aabent (til mig): "hvor-
for skulde jeg ikke bruge ham". Men
jeg gjør ikke dette, thi jeg tænker
som saa, at et Onde udrydder sig
selv. Jeg venter rolig paa den Tid,
som sikkert vil komme, hvor
Madsen vil komme til at
staa i det rette Lys, og jeg
smigrer mig med, at jeg er den
første, som har forstaaet at
værd sætte denne Mand.
Jeg forsikrer Dem for, at jeg ikke
skriver dette af personlig Uvillie
mod Madsen og for at faa hans
Venner mod ham. Jeg fortalte
Dem min Kollision med ham,

[7]

fordi jeg vilde, at dog én skulde
vide, hvad der var hændet mellem
os og kunne regulere den Fremstilling
af Sagen, som jeg vidste Madsen
ikke vilde undlade at give. Jeg
mener mig ikke fejlfri i min
Optræden, men jeg har villet, man
skulde vide, at Madsens Fejl
delar jeg ikke.

Ser De, kjære Ven, jeg er bleven
skeptisk efter dette. Jeg lover ikke,
at De ikke oftere skal finde mit
Navn under Behandlingen af et
aktuelt Æmne, men jeg vil frem-
tidig skrive om sligt med mindre
Glæde end før. Jeg vil sé Ansigter

for mig, hvor jeg før kun saa en
Sag, som fremdeles er mig kjær, men
mindre hellig end før.

[8]

Jeg skal nu sige stop med
disse Betragtninger, men endnu
maa jeg spørge, om vi to da ikke
er enige i alt Fald om dette ene,
at "Kunstbladet" er blevet – skal
vi sige: "uheldig" redigeret, og at
Madsen har – skal vi sige: "for-
bavset" os nogle Gange. Nuvel, er
vi enige derom, er De da ikke og-
saa enig med mig i, at der i
Øjeblikket ingen særlig Grund
er til at give Madsen et
"Tillids"- og mig et "Mistillids"-
Votum. Og hvorfor vil De da netop
benytte dette Øjeblik, hvor saa
mange af mine Forhaabninger
synes at ramle, til at stille Dem
paa Madsens Side og tilraabe
mig sammen med ham et
"mindre skarp", – altsaa et "lad os
være fri for Dig"!

[9]

3

Men ligemeget: De er et af de
faa Mennesker, paa hvis Ærlighed
jeg ganske stoler, og jeg holder lige
meget af Dem, selv om det har
forbavset mig, at Deres Brev ikke
synes ganske upaavirket af den
Mand, hvis Navn jeg nu ikke
gider nævne oftere. –
Jeg kommer nu til en
ganske anden Sag. Jeg talte i Dag
med en ung Mand, der er ansat
hos Vexellérfirmaet Levin, hvor
Møller har anbragt sine Penge.

Han kom til mig og sagde mig
at han, da jeg han vidste, jeg
kjendte Møller, vilde betro mig
noget, som han ganske vist ikke
havde Lov til at sige. Men han
antog, jeg dermed kunde forebygge

[10]

en eventuel Katastrofe.

Sagen forholder sig saaledes: Møller
har som sagt ordnet sine Penge-
sager med Levin paa den Maade,
at han kan trække paa
nærmere opgivne, udenlandske
Banquiers. I de to Maaneder,
han har været borte, har han
brugt 3000 francs. Bliver han
saadan ved, vil altsaa paa lidt
mere end et halvt Aar hele
hans Formue være opbrugt.
Kan De ikke faa Møller til
Fornuft? –

En Dame af min Kones Bekjendt-
skab har nylig faaet en Del
Lister til at sende ud. Træknin-
gen maa altsaa vente, til disse

[11]

Lister er komne tilbage. Det
Bidrag for hvilket Fru E. Hen-
riques har tegnet sig, beder jeg
Dem stryge, da paagældende Dames
Mand har beklaget sig over
det til en fælles Bekjendt af os. –
De har nu sét, at jeg er
ganske uforbederlig i min Ud-
tryksform. Men forhaabentlig vil
denne ikke kunne skræmme Dem
saameget, at vi to nu ogsaa skulde
komme bort fra hinanden. Jeg
vilde beklage dette mange Gange
mere end jeg beklager et Brud

med en Mand, med hvem jeg
paa ingen Maade passer sammen.
Min Kone beder mig hilse

[12]

Dem. Hun er ikke endnu rask
nok til at rejse. Jeg længes efter
at komme bort.

Deres hengivne Ven

Emil Hannover

d. 14 – XII – 88.

Kjære Rohde,

Tak for Deres Brev og dets gode Mening,
paa hvilket jeg er saa ganske sikker.
men de maa tilgive, naar det for en
gæng Skjeld siges Dem — jeg vil, de er
ikke vant dertil — at Deres Mening
i Spørgsmaalet maaden og mig ikke
forekommer mig at være den rigtige.
Jeg tilstaar endog, at jeg med nogen
Beklæghed har set Dem tage et
væsentlig matreuske Standpunkt i
Spørgsmaalet om de kritiske Miesler,
de maa anses for gunstigt for vor
Kunst.

Laad mig sig Dem stax og tjene mig i
at tro paa, at jeg som Kritiker er
et uegennygtigt menneske, hvor megen
Egentykthet jeg end ellers er i Besiddel-
se af. Indrøm mig, at jeg kunde
have gaaet andre Veje, hvis jeg vilde
have indgaaet mig hos Kunstnere og

hos Publikum. No dog ikke paa,
at det er mig en Foringjeld at blive
saa forhaat, som j^r i Øjeblikket
er. j^r forstikker dem fa, at bag
hver skarp Linie, j^r har skrevet,
bag hvert skærende Ord, j^r har sagt,
ligge der en indelig Overbevisning
om at gaae den Sag, der er vor.
j^r har bragt denne Sag mange
Opre i de faa Aar, j^r har skrevet.
j^r har opet den Venstrebens, hvis
Tal snart er legio. j^r har desuden,
hvad j^r ikke før har sagt til
nogen, opet for denne Sag, som
gik man, sat min personlige
Existens paa Spil. j^r har ikke vidst
og ved endnu ikke, hvad Øjeblik
en radikal Øfting af mig kan berøve
mig alle midler. Og alligevel er j^r
stadig her.

Og nu skriv de til mig, at j^r
skal bringe Ofte af en Art, som
j^r ikke vil og kan bringe. Hvis
de har mig om at sige min Mening
endnu mere ligetil, end j^r før har
gjort det, og de mente, det vilde
gaare vor Sag, vilde j^r formodentlig
gjøre det, for j^r troer at Vejen lige
vel føer hurtigere til Maalet end
alle andre Veje. Naar de derimod
beder mig vore med par Forspørgsels-
svare j^r mig. Og sige de mig saa,
at j^r skader vor Sag, ja, kjære Ven,
saa holder j^r ganske enkelt op
at berøstige mig med vore lo-
kale Forhold og trække mig ind
i mig selv og i de historiske Om-
stændigheder, hvor j^r bider mig ind at
høre hjemme. Men det vil ikke
ske inden Brittenes overmagt, som

jeres ansien for Uttaknemlighet.
 Desvære indrør jre, at dette vil blive
 Ende. Karl Madsens personlige A-
 version vil ikke formaa at lindre
 minsten paa mig; men naade,
 hvem jre saa brødtende jjerne vil
 gaae, siger mig, at jre skader dem,
 ja saa tier jre naturligvis. Men
 jre fortæller ikke, hvorledes pludselig
 alle de, paa hvis Sympathi jre
 stolede, paa en Gang alle kan
 vende sig mod mig.
 Med den Schufælde, som jo skal
 indmærke mig, vil jre sige, at jre
 troer det uklogt at sætte mig
 indsejler paa denne Maade. Om
 mine Ører kan de vel dispan-
 tere, men bedre Villie end min
 Til at hjælpe findes vil ikke saa
 let gives.

2.

mit Forhold tie Maas^{pag}en, ^{shuis}
Betydning j^r lægge mindre Vægt end
De, har ikke forandret sig, siden j^r
modtog ^{hans} Dens Brev. j^r besvarede dette,
modtog derefter et andet Brev i
minde Udsyge men med samme
Indhold. Dette har j^r ikke besvaret
og efter heller ikke at gøre det.
j^r har gjort hans Karakter op
og finder den stede mindre appe-
tittig. j^r tager ikke i Betænkning
at skrive sort paa hvidt, at han
er en inderkøst og intrigant
Person, hvem j^r i Tæmtilen
ønsker at staa personlig fjendt.
Han har opført sig sjofelt, - ikke
mindst vel i den sidste Tid at
lække min faa gode Venner fra
mig j^r efter ikke at have mig,
for j^r er ikke smaatlig. Hvor let

vilde det ellers ikke være for mig
at gaa til f. ex P. Johansen og sige
ham: K. M. bagefter Dem, er
klare Dem for en ren idiot,
men siger aabent (til mig): „hvor
for skæde j^{re} ikke bruge ham. Men
j^{re} gjør ikke dette, thi j^{re} tænker
som saa, at et Onde indrykter sig
vel. j^{re} venten rolig paa den Tid,
som sikkert vil komme, hvor
madren vil komme til at
staa i det rette Lys, og j^{re}
smigre mig med, at j^{re} er den
første, som har forstaaet at
værballe denne Mand.

j^{re} forsikrer Dem fa, at j^{re} ikke
skriver dette af personlig Uvillie
mod Madren og fa at fae hams
Venner mod ham. j^{re} fortælle
Dem min Kollision med ham,

fordi j^r vilde, at dog iⁿ størst
vide, hvad der var hævet mellem
os og kunne regulere den benstilling
af Sagen, som j^r vilde maade
ikke vilde muld at give. j^r
men mig ikke fejlfri i min
Opførsel, men j^r har villet, man
skulde vide, at maadens Feje
Deler j^r ikke.

Se de, kjære Ven, j^r er bleven
skeptisk efter dette. j^r lover ikke,
at de ikke efter skal finde mit
navn under Behandlingen af et
aktuelt Anlæg, men j^r vil frem-
tidig skrive om slyt med minde
glade end før. j^r vil se Ansigtet
for mig, hvor j^r før kunne se en
Sag, som fremdeles er mig kjær, men
mindre hellig end før.

Ja, skal nu sige stop med
dine Betragtninger, men endnu
maa ja spørge, om vi to da ikke
er enige i alt. Talt om dette ene,
at Kunstbladet er bleet - skal
vi sige: "ihelligt resigneret", og at
Madsen har - skal vi sige: for-
bavet os nogle Gange. Mivel, er
vi enige derom, er de da ikke og-
saa enig med mig i, at der i
Øjeblikket ingen særlig Grund
er til at give Madsen et
"Tillids" - og mig et "Mistillids"
Votum. Og hvorfor vil ^{de} da netop
benytte dette Øjeblik, hvor saa
mange af mine Forhæbninger
synes at ramle, til at stille Dem
paa Madsens Side og tilraabe
mig sammen med ham et
"mindre skarp", - altsaa et "lad os
være fri for Dig"!

men ligemeget: De er et af de
 få mennesker, paa hvis Ærlighed
 jeg ganske stole, og jeg holder lige
 meget af Dem, selv om Det har
 forbauset mig, at Deres Brev ikke
 synes ganske upaarvirket af den
 Mand, hvis Navn jeg nu ikke
 giver nævne oftere. —

Jeg kommer nu til en
 ganske anden Sag. Jeg talte i Dag
 med en ung Mand, der er ansat
 hos Vexellierfirmaet Levin, hvor
 Möller har anbragt sin Peng.
 Han kom til mig og sagde mig
 at han, da ~~h~~ han vilste, jeg
 kjendte Möller, vilde betro mig
 noget, som han ganske vist ikke
 havde Lov til at sige. Men han
 antog, jeg dermed kunde forhyye

en eventuel Katastrofe.

Sagen forholden sig saaledes: Møller
har som sagt ordnet sine Peng-
sagen med Levin paa den Maade,
at han kan trække paa
nærmere opgjør, isendlandske
Banyens. I de to Maanedes,
han har været borte, har han
brøgt 3000 francs. Blev han
saadan ved, vil altid paa lidt
mere end et halvt Aar hele
hans Formue være opbrøgt.
Kan de ikke paa Møller til
Formue? —

En Dame af min Kones Bekjend-
skab har nylig faaet en del
Liste til at sende ind. Trekmis-
ser man altid vente, til disse

listig u komme tilbage. Det
Bidsag for hvilket Trin E. Men.
ryger har tegnet sig, beder jø
den stryge, da paagældende Dames
mand har betragtet sig over
det til en fælles Bekjendtt af os. -

De har nu set, at jø u
ganske forbeholdt i min M.
tragesform. Men forhaabentlig vil
denne ikke kunne skramme den
saamegt, at vi to nu ogsaa skulde
komme bort fra hinanden. Jø
ville betragte dette mange Gang
mere end jø betragter et Brud
med en Mand, med hvem jø
for ingen Maade passer sammen.

Min Kone beder mig hilses

Dem. Når en ikke endnu rækker
nok til at rejse. ja længes efter
at komme bort.

Deres hengivne Ven

Emil Mannover

D. 14-XII-88.